

7. Про затвердження цін на роботи (послуги), що виконуються центральними державними архівними установами на договірних засадах: Наказ Державного комітету архівів України від 06.05.2008 № 82 [Електронний ресурс] // Законодавство України: офіц. веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0730-08>.
8. Порядок доступу до приміщень і на територію Центрального державного науково-технічного архіву України, затверджений наказом ЦДНТА України від 12.06.2015 № 23.
9. Типові норми часу і виробітку на основні види робіт, що виконуються у державних архівних установах, затверджені наказом Державного комітету архівів України від 08.02.2008 р. № 22 / Держкомархів України, УНДІАСД; Укл.: Л. В. Кузнецова, П. М. Марченко, О. М. Коваль, А. М. Шелест, А. М. Яценюк. – К.: Держкомархів, 2008. – 149 с.

О. І. Вовк

З досвіду екскурсійної діяльності співробітників центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька

Однією з постійних сфер діяльності Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька, який з 2008 року функціонує у структурі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, є екскурсійна діяльність. Вона займає не провідну, проте досить помітну позицію у загальній структурі діяльності Центру. Зокрема, упродовж останніх п'яти років частка відповідних заходів коливалася на рівні 6–10% від загальної кількості реалізованих проектів [2–6].

У даному разі термін «екскурсійна діяльність» використовується у широкому значенні, тобто мається на увазі не лише організація ознайомлення

туристів та екскурсантів з екскурсійними об'єктами у місцях їх тимчасового перебування, а й експертна, консультативна і методична допомога.

Увага до екскурсійної діяльності з боку колективу ТронькоЦентру обумовлюється кількома чинниками. З одного боку, у підрозділі ведеться постійна пошукова і дослідницька робота, відкриваються та уточнюються факти з історії Слобожанщини і, зокрема, Харківщини, які згодом можуть бути донесені до широких кіл зацікавленої місцевої громадськості та гостей регіону (у т. ч. за допомогою екскурсій). З іншого боку, штатні та позаштатні співробітники Центру мають чималий досвід викладання дисциплін «Музеєзнавство», «Екскурсологія» та інші, керівництва музейно-архівною, екскурсійною, краєзнавчою практиками на профільних факультетах Харківського університету та інших вишів. Накопичена теоретична і фактологічна база дає змогу втілювати розробки на практиці.

Можна виділити наступні напрями діяльності, що реалізуються співробітниками ТронькоЦентру:

- проведення тренінгів і консультацій для екскурсоводів і фахівців у галузі туризму;
- розробка й апробація екскурсійних маршрутів;
- проведення оглядових і тематичних екскурсій по Харкову і Слобожанщині.

Реалізація цих напрямів відбувається у тісній взаємодії з органами місцевого самоврядування, місцевими органами виконавчої влади, установами державної і комунальної власності, громадськими організаціями. Плідні зв'язки налагоджені і з відповідними структурними підрозділами Каразінського університету.

Зазвичай екскурсійні проекти ТронькоЦентру виступають складовою частиною більш масштабних заходів, що реалізуються на рівні університету, регіону або країни. Наприклад, у 2012 році директор Центру професор С. М. Куделко прочитав низку лекцій для майбутніх екскурсоводів, які згодом обслуговували гостей Харкова під час Чемпіонату Європи з футболу [2].

У травні – червні 2015 року ним же були проведені майстер-класи для гідів-екскурсоводів у рамках роботи Українсько-німецького тренінгового центру «Школа гостинності» за підтримки Департаменту Міжнародного співробітництва Харківської міської ради та Німецького товариства міжнародного співробітництва GIZ (Німеччина) [5]. Читалися лекції для екскурсоводів, організовані Об'єднанням профспілок Харківської області та іншими інституціями. Працівники ТронькоЦентру неодноразово виступали в якості експертів під час презентації екскурсійних маршрутів, розроблених Обласним комунальним закладом «Харківський організаційно-методичний центр туризму» [2–6].

У 2011 році у рамках підготовки до Євро-2012 співробітники Центру краєзнавства презентували 25 етнічних маршрутів по Харкову (вірменський, грецький, естонський, єврейський, китайський, польський, турецький та інші), цільовою аудиторією яких могли стати гості з різних країн світу [2]. З 2013 року співробітники ТронькоЦентру здійснювали розробку ексклюзивної методики проведення екскурсій у Харкові в межах гранту, наданого Харківською міською радою [3].

Напрацьовані матеріали використовуються співробітниками Центру під час проведення власних екскурсій. Вони не є комерційними і здійснюються на безоплатній основі на замовлення підрозділів Каразінського університету або органів місцевого самоврядування. За весь час своєї роботи працівники ТронькоЦентру познайомили з Харковом представників Білоруського державного університету, Інституту етнології Болгарської Академії наук, Національного архіву Республіки Казахстан, Університету Марії Склодовської-Кюрі (Польща), Шведського медичного університету, Університету Данді (Шотландія) тощо, а також делегатів з Грузії, Латвії, Литви, Китаю, Німеччини, Словенії, США, Франції та інших країн світу [2–6].

Окремо варто назвати організовану у травні 2015 року науково-краєзнавчу експедицію по Богодухівщині – рідним місцям голови відродженої Національної спілки краєзнавців України, почесного доктора і першого голови Наглядової ради Харківського університету, академіка НАН України, Героя

України П. Т. Тронька (1915–2011). Захід було проведено в рамках роботи Пленуму Правління НСКУ, який відбувся на базі Каразінського університету з нагоди 100-річчя корифея українського краєзнавчого руху; у ньому взяли участь делегати з усіх куточків України [1].

У Центрі краєзнавства проводяться також навчальні екскурсії для студентів. Починаючи з 2012 року ТронькоЦентр є базою навчально-виробничої літньої практики для студентів 3 курсу денного відділення історичного факультету Харківського університету. Практиканти, окрім виконання дослідницько-пошукових проектів, мають змогу також познайомитися з пам'ятками історії, культури, архітектури Слобожанщини та суміжних історико-етнографічних регіонів. Під час літніх практик було організовано експедиції старовинними містами Північно-Західної Слобожанщини (Суми, Охтирка, Лебедин, Тростянець), а також здійснено подорожі до музеїв Полтави, Чугуєва, Пархомівки тощо [див., наприклад: 8 та ін.].

Потрібно також зазначити, що упродовж 2009–2014 років Центр краєзнавства виступав співорганізатором Міжнародної осінньої студентської школи «Історико-культурна спадщина Єврорегіону „Слобожанщина”». Її учасники не лише подорожували територією Слобожанщини, слухали лекції фахівців з історії, музейної справи, туризму, пам'яткознавства, екскурсійної справи та інше, а й розробляли авторські тематичні екскурсійні маршрути [див., наприклад: 7 та ін.].

Одним з пріоритетних завдань ТронькоЦентру є профорієнтаційна діяльність, заохочення учнівської молоді до вивчення історії рідного краю. На сьогоднішній день діє низка двосторонніх договорів про співпрацю між Центром і середніми навчальними закладами Харкова й області. У межах цих угод для учнів, які відвідували літні пришкільні табори, було проведено низку оглядових екскурсій по центру Харкова та Каразінському університету [2–6].

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що солідний досвід екскурсійної діяльності, накопичений співробітниками Центру краєзнавства ХНУ імені В. Н. Каразіна, може стати в пригоді усім, хто займається вивченням і популяризацією історико-культурного надбання рідного краю.

Примітки

1. Букет Є. Краєзнавча експедиція на Богодухівщину / Є. Букет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nsku.org.ua/?p=6187> (дата звернення: 05.02.2017 р.). – Назва з екрану.
2. Звіт про роботу Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька за 2012 рік // Колекція документів Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька.
3. Звіт про роботу Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька за 2013 рік // Колекція документів Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька.
4. Звіт про роботу Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька за 2014 рік // Колекція документів Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька.
5. Звіт про роботу Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька за 2015 рік // Колекція документів Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька.
6. Звіт про роботу Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька за 2016 рік // Колекція документів Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька.
7. Кирьян А. V Международная студенческая школа «Историко-культурное наследие Еврорегиона Слобожанщина» / А. Кирьян, С. Лобенко, В. Стратилат // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. – 2013. – Вип. 16. – С. 255–257.
8. Студенти факультету здійснили експедицію по Північно-Західній Слобожанщині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://history.karazin.ua/news/567-Studenti+istorichnogo+fakul%27tetu+zdiysnili+ekspediciyu+po+Pivnichno-Zahidniy+Slobozhanschini> (дата звернення: 05.02.2017 р.). – Назва з екрану.